

věcně. Odvolací soud zrušil sám od sebe rozsudek i s předchozím řízením pro nepřipustnost pořadu práva a odmítl žalobu. Důvody: Jde tu o poškození polí a dlužno použití nařízení ministerstva vnitra a spravedlnosti ze dne 30. ledna 1866, čís. 28 ř. zák. po případě zákona o polním pychu pro království České ze dne 12. října 1875, čís. 76 zem. zák. Žalobce také, i když to přímo ze spisů není patrné, u obecního úřadu oznámení učinil a byla také obecním úřadem vyslána komise, jež škodu zjistila. Nemá tudíž prvý soudce rozhodnouti o škodě, nýbrž politický po případě obecní úřad. Žaloba byla dne 30. září 1922 prvému soudu podána; škoda vznikla v měsíci červenci 1922. Nenastalo tudíž dle Šu 39 cit. nař. v té době ještě promlčení a nenastal tudíž případ, jež má na mysli § 44 zák. o polním pychu. Proto nejsou soudy povolány, by ihned rozhodly, když jest uplatňována škoda z polního pychu, čemuž jest tak i v tomto případě, neboť dle Šu 1340 obč. zák. posl. odst. a dle čl. 15 státního základního zákona o moci soudcovské z 21. prosince 1867, čís. 144 ř. z. mohou se postižení řádného soudu jedině tehdy dovolávati, nejsou-li s výrokem politického úřadu spokojeni, totiž když tento rozhodl otázku odškodnění v souvislosti s administrativním řízením. Ježto nyní jest v běhu řízení u obecního úřadu, který polit. úřadu podléhá, nastala příslušnost polit. úřadu a nebyl řádný civilní soud oprávněn ve věci té rozhodovati a nepatřila tato věc na pořad práva civilního, nýbrž jest ji rozhodnouti politickým úřadem.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by rozhodl o odvolání ve věci samé.

Důvody:

Rekursu nelze upřítí oprávněnosti. Neprávem dovolává se soud druhé stolice předpisu zákona ze dne 12. října 1875, čís. 76 zem. zák. pro Čechy o ochraně polního majetku, neboť příslušnost obecních úřadů dle §§ 31 a násl. tohoto zákona k rozhodování o náhradě škody není bezpodmínečnou, nýbrž má za předpoklad trestní řízení pro polní pych, jež lze zahájit k žádosti poškozeného nebo polním pychem ohroženého nebo na oznámení přisežného polního hlídače. Jelikož dle obsahu žaloby a dle přednesu stran v tomto případě takové oznámení nepřichází v úvahu, dlužno za to míti, že zahájení trestního řízení a tím založení příslušnosti obecního úřadu k rozhodnutí o náhradě škody bylo na vůli ponecháno žalobci. Tento neučinil trestního oznámení, nýbrž omezil se, jak jest zřejmo z dopisu obecního úřadu ze dne 1. listopadu 1922 a ze žalobcova tvrzení na žádost, by obecní úřad zjistil výši škody. Že ani k tomu za přítomnosti starosty nedošlo, plyne z uvedeného dopisu. Dále dlužno podotknouti, že zde jde o náhradu škody 580 Kč, jejíž určení dle Šu 40 uvedeného zákona jest vyloučeno z oboru působnosti obecního úřadu, pokud převyšuje částku 30 Kč a nebyla uznána odpurcem poškozeného. Pořad práva není tedy vyloučen, naopak tato rozepře patří k příslušnosti soudu dle ustanovení Šu 1 j. n. a §§ 1321, 1322 a 1338 obč. zák.

Čís. 2647.

V dědické smlouvě lze ve prospěch druhého manžela pořídit též částkou menší než třemi čtvrtinami pozůstalosti a ohledně zbytku lze

ve smlouvě poříditi, a to i odkazy, ve prospěch třetích osob. Pozůstalostním jméním rozumí se tu celá pozůstalost, nikoliv pouze tři čtvrtiny její.

(Rozh. ze dne 23. května 1923, R I 469/23.)

Dědickou smlouvou ze dne 4. září 1910 ujednal zůstavitel se svou manželkou, že pro případ, že by jeden z nich zemřel dříve nežli druhý, v kterékoliv době po uzavření sňatku manželského bez zanechání dětí z jejich manželství zrozených, poděditi má na živu zbylý manžel celé po zemřelém pozůstalé jmění, že však bude povinen zákonným dědicům zemřelého jménem odkazu vyplatiti jednu třetinu čisté pozůstalosti. Když pak manžel bez zanechání potomstva zemřel, přikázal p o z ů s t a l o s t n í s o u d celé pozůstalostní jmění vdově zůstavitelově s tím, že vyplatí třetinu čisté pozůstalosti sourozencům zůstavitelovým. D ů v o d y: Podle dědické smlouvy má se dostati vdově celá pozůstalost, bude však povinna, zákonitým dědicům manželovým vyplatiti jménem odkazu jednu třetinu čisté pozůstalosti, tedy více než ukládal zůstaviteli předpis Šu 1253 obč. zák. Zůstavitel učinil o čtvrtině Šu 1253 obč. zák. sám dědické opatření, poněvadž 25% čisté pozůstalosti zvětšených na 33% odkázal svým zákonitým dědicům. Zástupce sourozenců zůstavitele má za to, že vzhledem k ustanovení Šu 1253 obč. zák. patří jim jako zákonným dědicům $\frac{1}{4}$ pozůstalostního jmění in natura a pozůstalé vdově $\frac{3}{4}$ zbývajícího pozůstalostního jmění proti tomu, že je z jí připadlého dědictví povinna vyplatiti sourozencům zůstavitele $\frac{1}{3}$ čistého jejího nápadu, avšak náhled tento jest mylným, což jasně vysvítá z usnesení rekursního soudu ze dne 18. října 1922 a téhož náhledu jest i Krainz ve svém systému rakouského všeobecného soukromého práva, vydání z roku 1917 strana 413, dle něhož i přes ustanovení Šu 1253 obč. zák. obdrží dědic z dědické smlouvy i čtvrtinu dědickou, jež volnému poslednímu pořízení vyhrazena býti musí a to v případě, že dědic ze smlouvy dědické byl k této čtvrtině jako dědic ze závěti povolán, nebo v případě, že zůstavitel tuto čtvrtinu odkazy vyčerpal, jak jest tomu zde, takže pozůstalé vdově, která k celému dědictví na základě dědické smlouvy výmínečně se přihlásila, přísluší nárok na celé dědictví proti tomu, že odkazovníkům vyplatí $\frac{1}{3}$ čisté pozůstalosti. R e k u r s n í s o u d usnesení potvrdil. D ů v o d y: Soud rekursní sdílí plně právní názor prvního soudce, shledává, že usnesení jeho věci i zákonu úplně odpovídá a jest správně a výstižně odůvodněno a nemohou vývody stížnosti na tomto přesvědčení rekursního soudu ničeho změnit. K vývodům stížnosti podotýká soud rekursní ještě toto: Pokud se týče výtky, že první soudce pokládal se vázaným usnesením tohoto soudu rekursního ze dne 18. října 1922 a jen z tohoto důvodu svůj původní názor právní změnil, neodpovídá výtka obsahu napadeného usnesení, neboť první soudce vedle onoho usnesení dovolává se výslovně náhledu systému Krainzova pro svůj změněný právní názor a jmenovitě nikde nedovozuje, že cítí se vázán právním názorem soudu rekursního. Pokud stížnost snaží se vyložiti dědickou smlouvu ze dne 4. září 1910 a ustanovení Šu 1253 obč. zák. v ten rozum, že sourozencům zů-

stavitele má se dostat z pozůstalosti odkazu $\frac{1}{3}$ ze tří čtvrtin pozůstalosti a dále ještě zbývající jedna čtvrtina pozůstalosti a to bez dluhů, shledává soud rekursní náhled ten mylným. Zmíněná dědická smlouva ustanovuje, že v případě bezdětnosti manželství má na živu zbylý manžel podědit celé po zemřelém pozůstalé jmění, že však bude povinen zákonným dědicům zemřelého jménem odkazu vyplatiti jednu třetinu čisté pozůstalosti. I soud rekursní z toho seznává, že podle obsahu dědické smlouvy má se vdově dostat celé pozůstalosti, proti tomu, že zákonným dědicům manželovým musí vyplatiti jménem odkazu $\frac{1}{3}$ čisté pozůstalosti. Dle ustanovení §u 1253 obč. zák. sluší rozeznávat, zda manžel při dědické smlouvě učinil dědické opatření o čisté čtvrtině pozůstalostního jmění, či nikoliv. Jen když opatření toho neučinil a celou pozůstalost manželů slíbil, případně čistá čtvrtina dědicům zákonným, nikoliv manželů. Když však dědické opatření učinil a to, jako v tomto případě, když odkázal svým zákonným dědicům nejen čistou čtvrtinu, nýbrž ještě více, totiž jednu třetinu čisté pozůstalosti, není tím předpis §u 1253 obč. zák. nijak porušen. Nevzdal se tedy zůstavitel dědickou smlouvou práva učiniti dědické opatření, nýbrž naopak práva toho ve skutečnosti použil a to ještě ve větší míře, než zákon předpisuje. Z obsahu dědické smlouvy jest tedy jasně a určitě za to míti, že vdova má obdržeti veškeré pozůstalostní jmění in natura a čistou třetinu vyplatiti zákonným dědicům hotově. Ze zákona nelze dovozovati, jak stížnost uvádí, že ono dědické opatření státi by se musilo závětí, stačí, když stane se tak zřízením odkazu v dědické smlouvě a v tomto směru sluší dle náhledu systému Krainzova na takové dědické opatření ve prospěch třetích osob, i v dědické smlouvě obsažené, hleděti jako na odvolatelné dědické pořízení. Soud rekursní nesdílí právního názoru stěžovatelů, že zůstavitel mohl dědickou smlouvu uzavřít pouze a jedině o třech čtvrtinách svého majetku a že mohly by vdově připadnouti pouze jen tyto tři čtvrtiny pozůstalosti. Správně dovolává se první soudce systému Krainzova vydání z roku 1917 str. 413, že dědic z dědické smlouvy obdrží i čtvrtinu dědickou, jež volnému pořizování vyhražena býti má, v tom případě, když zůstavitel tuto čtvrtinu odkazy vyčerpá, jak stalo se v tomto případě. Pokud se stěžovatel dovolává komentáře Stubenrauchova, sluší uvést, že ten právě mluví o případě, kde zůstavitel o čisté čtvrtině nepořídil a celé pozůstalostní jmění manželů druhému smlouvou dědickou přislíbil (slova »das blosse Versprechen des ganzen Nachlasses ist nicht hinreichend«). Náзор v systému Krainzově vyslovený není nikterak v rozporu s poslední větou §u 1253 obč. zák. »byť i celá pozůstalost byla přislíbena, nepřipadne (ona čistá čtvrtina) smluvnímu dědici, nýbrž dědicům ze zákona«, poněvadž sluší k této poslední větě připojiti slova, která jim předcházejí »když zůstavitel o čisté čtvrtině nepořídil«. Pak vynikne smysl její zcela jasně. Již ze slov »čistá čtvrtina« plyne jasně, že není tím míněna čtvrtina celého pozůstalostního jmění, nýbrž jen část čisté pozůstalosti. Neodporuje tedy výklad zákona, jak první soudce jej v napadeném usnesení uvedl, ustanovení §u 1253 obč. zák. v žádném směru a není vůle zůstavitelova v rozporu se zákonem, jak míní stěžovatelé.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Není tu podmínek Šu 16 pat. o nesp. řízení. Usnesení není v rozporu se spisy. Pozůstalostní soud dovolává se sice usnesení rekursního soudu ze dne 18. října 1922, ne však proto, že by se cítil vázán usnesením tím, nýbrž jen na doklad správnosti svého vlastního právního názoru. To je patrné z dalšího odůvodnění jeho usnesení, v němž dovozuje jeho správnost i ze souhlasného mínění Krainzova, čehož by zajisté nečinil, kdyby byl uznal závaznost právního náhledu, projeveného již rekursním soudem. Po právní stránce není tu zřejmě nezákonnosti. Šlo tu o výklad dědické smlouvy ze dne 4. září 1910 a Šu 1253 obč. zák. V obojím směru posoudil rekursní soud věc správně po stránce právní. Dědickou smlouvou ustanovily se smluvní strany navzájem dědici celého jmění pozůstalého po manželé dříve zemřelém, a uložily si povinnost vyplatiti zákonným dědicům tohoto manžela jako odkaz třetinu čisté pozůstalosti. Podle Šu 1253 obč. zák. může zůstavitel ve prospěch manžela na živu zbylého pořídit pouze ohledně tří čtvrtin pozůstalosti. Předpis ten nevylučuje oprávnění smluvní strany, by současně s dědickou smlouvou a v téže listině učinila volné poslední pořízení (freie letzte Anordnung) i ohledně zbylé čtvrtiny, na př. odkazem ve prospěch třetího. Naopak nemůže zůstavitel jako smluvní strana býti nucen, by dědickou smlouvou pořizoval ve prospěch druhého manžela ohledně všech tří čtvrtin, nýbrž může tak zajisté učiniti i ohledně menší části pozůstalosti. Tak se stalo dědickou smlouvou ze dne 4. září 1910, kterou strany pořídily ve prospěch druhé strany jen vzhledem ke dvěma třetinám pozůstalosti, zbytek pak odkázaly zákonným dědicům. Pozůstalostním jměním ve smyslu této smlouvy je proto rozuměti celou pozůstalost, nikoli tři čtvrtiny, vyhražené Šem 1253 obč. zák. dědické smlouvě, ježto omezením pozůstalosti na dvě třetiny jako část smlouvou děditelnou vyhověly strany zákonnému požadavku uvedeného Šu. Podle zásady Šu 914 obč. zák. platící dle Šu 105 třetí dílčí novely i pro výklad dědické smlouvy, nesl se úmysl smluvních stran zajisté jen k tomu, by zákonným dědicům dostalo se z pozůstalosti předemřelého manžela třetiny místo čtvrtiny, jež by jim byla připadla podle Šu 1253 obč. zák., kdyby nebyly smluvní strany pojaly zřízení odkazu ve prospěch jich do dědické smlouvy. K dalším vývodům stížnosti uvádí se ještě toto: Že by smluvní strany byly zamýšlely zákonným dědicům přenechatí polovici (t. j. dvě čtvrtiny) čisté pozůstalosti, jak stěžovatelé tvrdí, nelze podle zásady shora uvedené dovoditi ze smlouvy. Z okolnosti, že zůstavitel jako prostý rolník neměl potuchy o Šu 1253 obč. zák. a že ani notář na ustanovení to nemyslel, nelze ničeho dovoditi v neprospěch druhé smluvní strany. Účelem Šu 1253 bylo zabrániti tomu, by dědickou smlouvou nebyly smluvní strany zkráceny ve svém právu pořizovati volně aspoň o čtvrtině pozůstalosti, po případě by nebyli zkráceni jich zákonní dědici. Toho však není v tomto případě, ježto smluvní strany pořídily ve prospěch svých zákonných dědiců o větší části pozůstalosti. Že by pořízení ve prospěch těchto nemohlo býti pojato do listiny o smlouvě sepsané, nevyplývá ze zákona, jenž praví všeobecně: »Hat der Erblasser darüber nicht verfügt«, aniž na-

řizuje, že se tak může státi jen mimo smlouvu dědickou, jejíž omezující ustanovení jest vztahovati jen na druhou smluvní stranu, ne však na osoby třetí. Ani další věta zákona: »obschon die ganze Verlassenschaft versprochen worden ist« nemluví v prospěch stěžovatelů, ježto v tomto případě nebyla druhé straně slíbena celá pozůstalost, nýbrž její dvě třetiny. Byla tudíž pozůstalost správně přikázána pozůstalé vdově se závazkem, by zákonným dědicům vyplatila pouze třetinu čisté pozůstalosti jako odkaz.

Čís. 2648.

Před samosoudcem, projednávajícím hlavní spor, nelze projednávatí žalobu navzájem o majetkovou hodnotu, přesahující hranice samosoudcovy pravomoci (§ 7 a) j. n.).

(Rozh. ze dne 23. května 1923, R I 481/23.)

Samosoudce (§ 7 a) j. n.) rozhodl jak o žalobě banky Ž. proti Emilii R-ové o 6151 Kč, tak o vzájemné žalobě Emilie R-ové proti bance Ž. o 27.256 Kč. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek ohledně vzájemné žaloby Emilie R-ové proti bance Ž. i s předchozím řízením, počínajíc prvním rokem k ústnímu jednání, a vrátil věc prvému soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl v senátu. D ů v o d y: Dle §u 7 a §u 7 a) j. n. v novém znění, které v otázce obsazení soudu obsahují předpisy rázu donucovacího a disposici stran odňaté, patřila právní záležitost banky Ž. proti Emilii R-ové (čís. 1) ku projednání a rozsouzení samosoudcem, ona pak Emilie R-ové proti bance Ž. (čís. 2) před senát. Ustanovením příslušnosti pro žaloby na vzájem dle §u 96 j. n. není ještě řečeno, že obě záležitosti, totiž o první žalobě a o žalobě navzájem, musí býti ku společnému projednání a rozhodnutí spojeny, naopak ku spojení takovému může dojiti pouze za podmínek §u 187 c. ř. s. a pokud nevádí tomu donucovací předpisy o obsazení soudu (§ 9 j. n.). V posléz uvedených předpisech nelze zejména spatřovati povahu předpisů o příslušnosti soudu (slova »... pro příslušnost sborového soudu aneb pro obsazení soudu (§ 7 a) ...« v §u 60 j. n.). Poněvadž v právní záležitosti čís. 2, ve které předmět sporu přesahuje daleko 10.000 Kč, bylo projednáváno a rozhodováno samosoudcem a nikoliv senátem a žaloba navzájem a předmět jí uplatňovaný jsou zcela samostatny, takže o nějakém rozšíření (změně) žaloby pod čís. 1 uvedené mluvíti nelze (§ 235 c. ř. s.), nebyl soud při jednání a rozhodování v právní záležitosti čís. 2 řádně obsazen, pokud se týče byl nedostatečně obsazen. Následkem toho řízení to i rozsudek ve věci té vydaný jsou zmatečny a musely býti zrušeny (§ 477 čís. 2 c. ř. s.) a právní záležitost ta proto vrácena k novému jednání a rozhodnutí před soudem řádně obsazeným (§ 478 c. ř. s.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu.

D ů v o d y:

Napadené usnesení hoví plně zákonu a jest správně odůvodněno. Odkazujíc stěžovatelku na důvody, příčiněné k usnesení odvolacího